

ప్రభుత్వ పాత్ర

ఆధునిక సమాజాల్లో చాలా వరకు కీలకమైన విధులను ప్రభుత్వమే నిర్వహించాల్సిన బాధ్యత కలిగియుంది. చారిత్రక కాలం నుండి కొనసాగుతున్న దేశ రక్షణ, అంతరంగిక శాంతిభద్రతల వంటివి ఇందులో ఇమిడి ఉంటాయి.

వీటితోపాటు పాఠశాలలు, కళాశాలలు, గ్రంథాలయాలు, ఆరోగ్య కేంద్రాలు, తపాల కార్యాలయాలు వంటి వివిధ ఇతర ప్రభుత్వరంగ సంస్థలను కూడా ప్రభుత్వమే నెలకొల్పి నిర్వహిస్తుంది. రోడ్లు, రైలు మార్గాల నిర్మాణం ప్రభుత్వ రవాణా వ్యవస్థను ప్రభుత్వమే నిర్వహిస్తున్నది. నీటి సరఫరా, పారిశుధ్యం, విద్యుత్ వంటి వాటి నిర్వహణలో ప్రభుత్వం ముఖ్యమైన (చురుకైన) పాత్ర పోషించవలసి ఉంది. ఆరోగ్య సేవలు, పరిశుభ్రత, విద్యుత్, ప్రజా రవాణా, పాఠశాలల వంటివి ప్రభుత్వ సదుపాయాలుగా మనకు తెలుసు.

ప్రజా సదుపాయం యొక్క ముఖ్య లక్షణం ప్రజలందరూ ప్రయోజనం పొందడం. మీరు ఈ విషయాన్ని 8వ తరగతిలో చదివియున్నారు. ఉదాహరణకు ఒక పాఠశాల ఆ గ్రామంలోని పిల్లలందరూ చదువుకోవడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. అదేవిధంగా ఒక ప్రాంతంలో విద్యుత్ సరఫరా ఎంతో మంది ప్రజలకు ఉపయోగపడుతుంది. రైతులు తమ పంట భూముల్లో నీటిపారుదలకై మోటార్ పంపుసెట్ల ఏర్పాటుకు, ఫ్యాక్టరీలు, కార్యాలయాలు, దుకాణాలు, మార్కెట్ల వంటి వాటిని నిర్వహించడానికి వనరుగానే కాక విద్యార్థులు చదువుకోవడానికి పట్టణాల్లో గ్రామాల్లో ఏదో ఒక విధంగా ప్రయోజనం పొందుతారు. ఈ ప్రజా సదుపాయాలు అందరికీ అందుబాటులో ఉండే ధరకు లభించేలా చూడాల్సిన బాధ్యత ప్రభుత్వానిది. వీటిని స్వయంగా ప్రభుత్వమే చేపట్టాలి లేదా ఇతరులచే నిర్వహింపజేయాలి.

పై ప్రజా సదుపాయాలతో పాటు, జీవనోపాధి లభింపజేసే బాధ్యత కూడా ప్రభుత్వానిదే. మీరు పనికి హక్కు మహాత్మాగాంధీ జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ చట్టం (MNREGA) గురించి చదివే ఉంటారు. కోరిన ప్రతివారికి కూలీ పని కల్పించి జీవనోపాధి పొందుటకు తగిన ఆర్థిక వనరులను కల్పించే బాధ్యతను ఈ చట్టం ప్రకారం ప్రభుత్వం విధిగా స్వీకరించాలి. ప్రభుత్వ చౌకధరల దుకాణాల్లో ఆహార ధాన్యాల పంపిణీ (ప్రజా పంపిణీ వ్యవస్థ)ని ప్రభుత్వమే నిర్వహిస్తూ వాటికి సబ్సిడీని కూడా ప్రభుత్వమే చెల్లిస్తుంది. మనం గతంలో చూసిన విధంగా పేదల ఆహార భద్రతకు ఇది చాలా కీలకమైనది.

భారత ప్రభుత్వం గతంలో భారీ ఇంజనీరింగ్ పరిశ్రమలు, విద్యుత్ ఉత్పాదన, ఉక్కు ఉత్పత్తి, పెట్రోలియం వెలికితీత, చుమురు శుద్ధి కర్మాగారాల వంటి వాటి ఏర్పాటులో ముఖ్యపాత్ర పోషించి ఉండకపోతే పారిశ్రామికీకరణ చాలా కష్టమయ్యేది. ఇలాంటి మౌలిక పరిశ్రమల గురించి ఈ పుస్తకంలో 7వ పాఠంలో చదివియున్నారు.

- మీ నగరం/ పట్టణం/ గ్రామాల్లో ప్రభుత్వం ఏ పాత్రలను పోషిస్తుండడాన్ని మీరు గమనించారో చర్చించండి.
- ప్రభుత్వ ఖర్చు వివరాలను, మీ ప్రాంత వార్తా పత్రికల్లో సేకరించి జాబితా రాయండి.
- ప్రజా సేవలకు, ఇతర కార్యకలాపాల నిర్వహణకు ప్రభుత్వానికి డబ్బు ఎక్కడ నుండి లభిస్తుందో ఊహించగలరా?

సబ్సిడీలు (రాయితీలు)

ప్రభుత్వం ఎరువులు, ఆహార ధాన్యాలు, డీజిల్ వంటి ప్రధాన వస్తువులు ప్రతీ ఒక్కరికి అందుబాటులో ఉండేలా ధరలను తగ్గిస్తుంది. ఇందుకోసం ఆయా వస్తువులకయ్యే వ్యయంలో కొంత డబ్బును ప్రభుత్వం చెల్లిస్తుంది.

సిలిండర్ల వంటి వాటికి రాయితీలు చెల్లిస్తుంది. ప్రస్తుతం ఈ రాయితీల సాఫల్యతపై చాలా చర్చ జరుగుతున్నది. ఈ రాయితీలు ప్రజలకు ప్రయోజనం కలుగజేస్తున్నాయా? వీటిని మెరుగుపర్చడానికి

చిత్రం 11.1: ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలు

వీటి గురించి తరవాత విభాగాల్లో తెలుసుకుంటారు. ఈవిధంగా వసూలు చేసిన పన్నులే ప్రభుత్వ రెవెన్యూ (ఆదాయం) అవుతుంది. ప్రభుత్వ ఖర్చులు చెల్లించడానికి ప్రభుత్వానికి ఆదాయం అవసరం. కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి పార్లమెంటులో ప్రవేశపెట్టే బడ్జెట్ రాబోవు ఆర్థిక సంవత్సరం ప్రభుత్వం వివిధ కార్యక్రమాలపై చేయబోయే ఖర్చును తెలుపుతుంది. ఈ ఖర్చులను భరించడానికి ఏవిధంగా ఆదాయాలను సేకరిస్తుందో కూడా తెలుపుతుంది. ఇదేవిధంగా ప్రతి రాష్ట్రంలో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆ రాష్ట్రానికి సంబంధించిన బడ్జెట్ను ప్రవేశపెడుతుంది.

గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో నీటిపారుదల వనరులకు (ప్రాజెక్టులకు), వ్యవసాయాభివృద్ధి పనులకు, వ్యవసాయ విస్తరణ పనులకు ప్రభుత్వం చేసే పెట్టుబడులు చాలా కీలకమైనవి. ప్రభుత్వం రసాయన ఎరువులను ఫ్యాక్టరీల ధరల కన్నా తక్కువ ధరలకు లభించేవిధంగా రైతులకు తోడ్పడుతుంది. ఈ ఎరువుల ధరలు రైతులకు అందుబాటులో ఉంచేవిధంగా ఆయా ఫ్యాక్టరీలకు ప్రభుత్వం కొంత డబ్బు చెల్లిస్తుంది. ప్రభుత్వం ఫ్యాక్టరీలకు ఈవిధంగా చెల్లించే డబ్బే ఎరువుల ధరలో రైతులకు లభించే రాయితీ. ప్రభుత్వం ఈ రకంగా రాయితీ చెల్లించకపోతే వాటి ధర ఇంకా ఎక్కువ ఉండేది. ఇదేవిధంగా ప్రభుత్వం ఎన్నో వస్తువుల ఉత్పత్తిదారులకు రాయితీని చెల్లించి ఆయా వస్తువులు అత్యవసరమైన వారికి అందుబాటు ధరలో లభించే విధంగా చూస్తుంది. ఈవిధంగా కిరోసిన్, చౌకధరల దుకాణాల్లోని ఆహార ధాన్యాలు, వంటగ్యాస్

ఏవైనా మార్గాలున్నాయా? ఈ పాఠంలో కొన్నింటి గురించి చదువుతారు.

వివిధ విధుల నిర్వహణకై ప్రభుత్వానికి చాలినంత డబ్బు అవసరం. ఈవిధంగా ప్రభుత్వం యొక్క ఆయా విధుల నిర్వహణకై కావాల్సిన డబ్బును ప్రజల నుండి పన్నుల రూపంలో సేకరిస్తుంది. ప్రభుత్వం వివిధ రకాల పన్నులను వసూలు చేస్తుంది.

ప్రభుత్వ ఖర్చులు

ప్రభుత్వం ఏవిధంగా ఖర్చు పెడుతుందో అవగాహనకై భారత ప్రభుత్వం యొక్క వాస్తవ ఖర్చును పరిశీలిద్దాం. 2011-12 ఆర్థిక సంవత్సరంలో రూ.23,00,000 కోట్లు (23 లక్షల కోట్లు) ఖర్చు చేసింది. చాలా పెద్ద మొత్తం అనిపిస్తుంది కదూ! వాస్తవానికి కూడా ఇది పెద్ద మొత్తమే. ఈ ఖర్చులో నాల్గవ వంతు ప్రభుత్వం ద్వారానే జరుగుతుంది. మిగతా 3/4వ వంతు ఖర్చు ప్రైవేటు రంగం-గృహస్థులు చేసే ఆహారం, విద్య, రవాణా, దుస్తులు, గృహ నిర్మాణం, ఆరోగ్యం, వినోదం వంటివి; వ్యాపార, ఉత్పాదక, సేవారంగాల ముడిపదార్థాల వినియోగం, యంత్రాలు, ఇతర ఉత్పత్తులు, కూలీలు, మార్కెటింగ్, ఉద్యోగుల వేతనాలు, వ్యాపార నిర్వహణకై మార్కెటింగ్ నిర్వహణ, విక్రయ సేవలు, ఇతర ఖర్చులు.

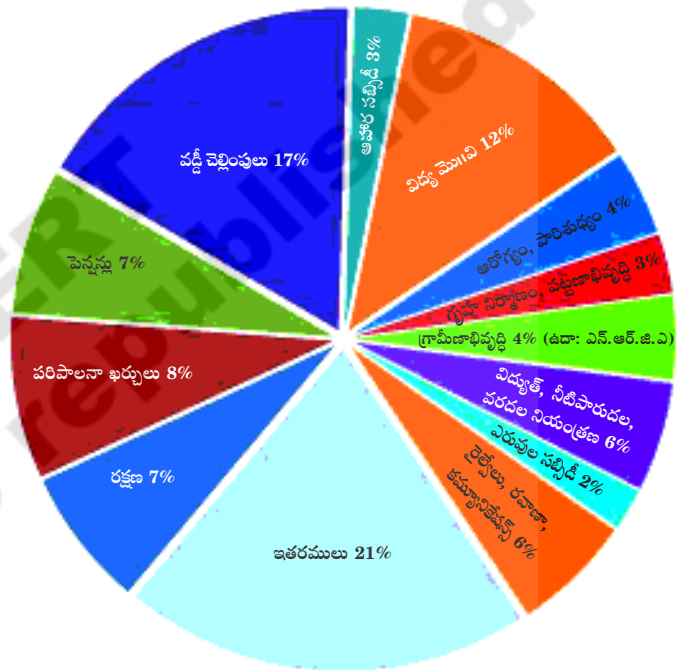
ప్రక్కనున్న పై (pie) చార్టు 2011-12 ఆర్థిక సంవత్సరం (1, ఏప్రిల్ 2011 నుండి 31, మార్చి 2012 వరకు)లో ప్రభుత్వం వివిధ ఖర్చులను ఏ నిష్పత్తిలో చేస్తుందో చూపుతుంది. ఇక్కడ ప్రభుత్వం అంటే కేంద్ర ప్రభుత్వం, అన్ని రాష్ట్రాల ప్రభుత్వాలు. 2011-12 సంవత్సరంలో విద్య, కళలు, సంస్కృతిపై 12% ఖర్చు అయింది. ఇందులో ఉద్యోగస్తుల వేతనాలే కాక పాఠశాల, కళాశాలల నిర్వహణ ఖర్చులతో పాటు కొత్త పాఠశాలల నిర్మాణానికి, కంప్యూటర్లు, పుస్తకాల కొనుగోలు వంటి పెట్టుబడులు కూడా ఇమిడి ఉంటాయి.

అదేవిధంగా ఆరోగ్యం, పారిశుధ్యంకైన మొత్తం ఖర్చు 4%; గ్రామీణాభివృద్ధి 4% వంటివి.

పై చార్టును పరిశీలిస్తే అభివృద్ధిపనులే కాక పరిపాలనా సంబంధమైన, పెన్షన్, రక్షణకు సంబంధించిన ఖర్చులను కూడా గమనించవచ్చు. ఈ ఖర్చులు ప్రత్యక్షంగా అభివృద్ధికి తోడ్పడకున్నా, ఇవి ఇతర వాటిలాగ అవసరమైనవే. వివిధ శాఖల నిర్వహణకు, కార్యక్రమాలకు రాష్ట్ర విభాగాల (శాసన, కార్యనిర్వాహక, న్యాయ) పరిపాలనకై ఖర్చులు కేటాయిస్తారు. ప్రభుత్వం తన విశ్రాంత ఉద్యోగులకు పింఛను కూడా చెల్లిస్తుంది. ఆపై వడ్డీ చెల్లింపుల ఖర్చు కూడా ఉంటుంది. ప్రతి సంవత్సరం భారత ప్రభుత్వం ఖర్చులనెదుర్కోవడానికి కొంత అప్పు చేయాల్సి ఉంటుంది. గతంలో చేసిన అప్పులకు వడ్డీ చెల్లించాల్సి ఉంటుంది.

ఆరోగ్యానికి ఎక్కువ ఖర్చు, రక్షణకు ఎక్కువ ఖర్చు అనే ప్రాధాన్యతలు ఆయా ప్రభుత్వ విధానాలు, ప్రజల ఆకాంక్ష మేరకు నిర్ణయిస్తారు. ప్రతి సంవత్సరం బడ్జెట్ ప్రతిపాదనా సమయంలో, బడ్జెట్ ప్రవేశపెట్టిన తరువాత ఆ వివరాలు, వాటి వ్యాఖ్యానాలు ప్రచార, ప్రసార సాధనాలలో ప్రత్యేకత సంతరించుకోవడాన్ని మనం గమనించవచ్చు. బడ్జెట్లోని ఖర్చులన్నింటిపై ప్రభుత్వమే నిర్ణయం తీసుకున్నా పారిశ్రామిక

ప్రభుత్వ వ్యయం (కేంద్ర, రాష్ట్ర) 2011-12

వర్గాలు, రైతు సమూహాలు, పౌర సమాజ కార్యకర్తల వంటి వారితో సంప్రదింపులు జరుపుతారు. ఆయా వర్గాల ప్రతినిధులు తమ తమ అభిప్రాయాలు, డిమాండ్ (కోరిక)లను, వ్యతిరేకతలను ప్రభుత్వం ముందు ఉంచుతారు. ఈ రకమైన ప్రాతినిధ్యాల ద్వారానే ప్రజలు సామాజిక విభాగాలైన విద్య, ఆరోగ్యం, ఆహార సబ్సిడీల వంటి వాటిపై ఎక్కువ ఖర్చుకై ఒత్తిడి చేస్తారు.

బడ్జెట్ అంశాలపై ప్రభుత్వాన్ని చట్టసభల ద్వారా నియంత్రించవచ్చు. ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన బడ్జెట్లోని వివిధ అంశాలపై చర్చలు జరిగిన అనంతరమే ప్రభుత్వ ప్రతిపాదనలను పార్లమెంటు ఆమోదించడం జరుగుతుంది. ప్రభుత్వ ఖర్చులకై డబ్బు విడుదలకు పార్లమెంటు అనుమతించాలి. అదేవిధంగా పార్లమెంటు ఆమోదం లేనిదే ఏ రకమైన పన్ను విధించరాదు. ఈవిధంగా రాజ్యాంగం ప్రకారం బడ్జెట్ సంబంధిత నిర్ణయాలలో ప్రజాప్రతినిధుల పాత్ర ముఖ్యమైనదిగా చెప్పవచ్చు.

- పై విభాగంలోని సమాచారాన్ని ఉపయోగించి ప్రభుత్వం ఆహార సబ్సిడీపై ఎంత ఖర్చు చేసిందో లెక్కించండి? ఈ డబ్బు దేనిపై, ఎందుకోసం ఖర్చు చేయబడిందో చర్చించండి.
- మీ ఉపాధ్యాయుల సహాయంతో పై (pie) చార్టులోని కొన్ని ఖర్చులను మొదటి విభాగంలో చర్చించిన ప్రభుత్వ పాత్రలకు అన్వయింపజేయండి.
- స్వాతంత్ర్యానంతరం మన దేశ మొదటి బడ్జెట్ 1947-48 రూ.197 కోట్లు. 2011-12లో బడ్జెట్ 23 లక్షల కోట్లు. బడ్జెట్లో ఇంత మొత్తం పెరగడానికి కారణాలు ఏమై ఉంటాయి?
- ప్రభుత్వ బడ్జెట్పై పార్లమెంట్కు అధికారం, ఎందుకు ఇవ్వబడిందో ఆలోచించండి?
- రసాయన ఎరువులపై రాయితీలను తగ్గించడానికి ప్రభుత్వం వరుసగా ప్రయత్నాలు చేస్తూనే ఉంది. దీని అర్థం ప్రభుత్వం ఇక ముందు వాటి ధరల అదుపు కొనసాగించకపోవచ్చు. రైతులు మార్కెట్ ధరలకు కొనుక్కోవలసి ఉంటుంది. ప్రస్తుతం ఎరువుల కంపెనీలకు తక్కువ ధరలకు అమ్మడం వల్ల వచ్చే నష్టాన్ని ప్రభుత్వం చెల్లిస్తుంది. ఎరువులపై రాయితీ ఎత్తివేయాల్సి వస్తే ఆ డబ్బు ప్రభుత్వ బడ్జెట్లోని ఇతర ముఖ్య విషయాలకు మళ్లించడానికి అవకాశం కలుగుతుంది. మరో వాదం కూడా ఉంది. ఎరువులపై రాయితీలు చిన్న రైతులకు లాభదాయకంగా లేవు, కానీ అవసరానికి మించి వాడేవిధంగా ప్రోత్సహిస్తున్నాయి. ఎరువులపై రాయితీలు రైతులకు బాగా ఉపయోగపడుతున్నాయని నమ్మే రైతుగా మిమ్మల్ని మీరు భావించుకొని ఈ కేసును ఎలా వాదిస్తారు? ఆర్థికశాఖ మంత్రికి ఒక లేఖ రాయండి.

పన్నులు

ప్రభుత్వానికి ముఖ్య ఆదాయ వనరు పన్నులు. ప్రభుత్వం వివిధ రకాల పన్నులు వసూలు చేస్తుంది. వీటిలో కొన్నింటి గురించి మీరు వినే ఉంటారు, విలువ ఆధారిత పన్ను (VAT), సేవా పన్ను (Service Tax), ఎక్సైజ్ సుంకం (Excise Duty), ఆదాయపు పన్ను (Income Tax), సంపద పన్ను (Property Tax), దిగుమతి సుంకం (Customs Duty) వంటివి. పన్నులను ప్రధానంగా రెండు రకాలుగా విభజించవచ్చు, పరోక్ష పన్నులు, ప్రత్యక్ష పన్నులు.

పరోక్ష పన్నులు

పరోక్ష పన్నులను వస్తువులు, సేవలపై విధిస్తారు. వస్తువులపై ముద్రించి ఉండే గరిష్ట చిల్లర ధర (MRP)లో పన్నులతో సహా ఇమిడి ఉన్నాయని అర్థం. అదేవిధంగా మొబైల్ ఫోన్, టెలిఫోన్ సేవల ధరలను కూడా వినియోగదారులు పన్నులతో సహా చెల్లిస్తారు.

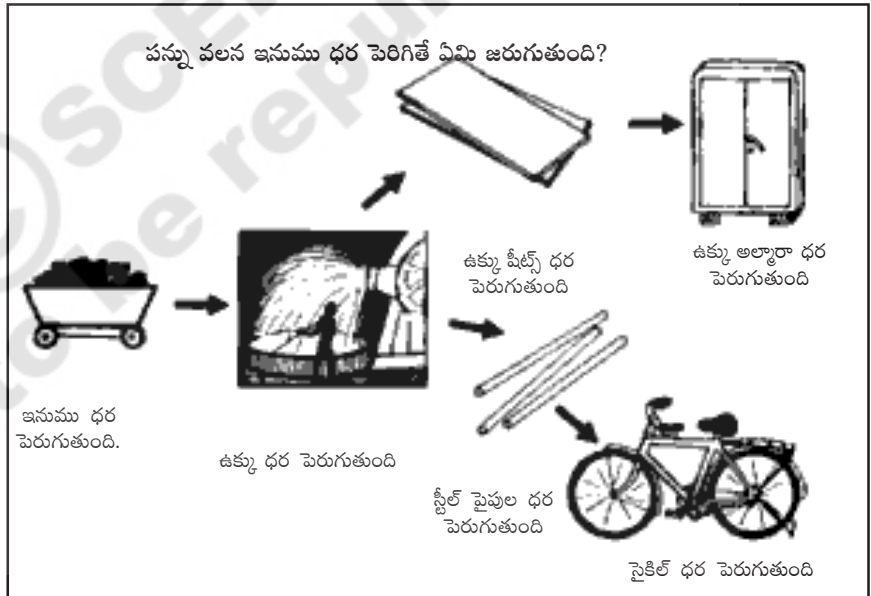
ముఖ్యమైన పన్నులు ఎలా విధించబడతాయో కొన్ని ఉదాహరణలను పరిశీలిద్దాం.

ఫ్యాక్టరీలలో తయారు చేసే లేదా ఉత్పత్తి చేసే వస్తువులపై ఎక్సైజ్ సుంకం విధించబడుతుంది. ఉత్పత్తి అయిన వస్తువులు ఫ్యాక్టరీ ద్వారాన్ని దాటకముందే ఎక్సైజ్ పన్ను చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. ఆ కర్మాగారపు యజమాని లేదా మేనేజర్ ఉత్పాదిత వస్తువుల పరిమాణం మేరకు ప్రభుత్వానికి పన్ను డబ్బు రూపంలో చెల్లించాల్సి ఉంటుంది.

ఎక్సైజ్ సుంకాన్ని కర్మాగారం చెల్లిస్తుంది, కానీ అది వస్తువులు కొన్నవారిపై బదలాయింపబడుతుంది. ఆ కర్మాగార యజమానులు వారు చెల్లించిన పన్నులను ధరలో కలుపుకొనే అమ్ముతారు. ఉదాహరణకు ఒక టి.వి. తయారీకి రూ.10,000లు అవుతుందని అనుకుందాం. ఆ కర్మాగారం ప్రభుత్వానికి రూ.1,200లు ఎక్సైజ్ సుంకం చెల్లించింది. ఈ మొత్తాన్ని కలిపే టి.వి. ధరను నిర్ణయిస్తారు. కాబట్టి వినియోగదారుడే ఆ పన్ను భరిస్తాడు.

వస్తువుల ధరలకు అన్ని రకాల పన్నులు కలుస్తూ ఉంటాయి. కానీ, కొన్ని ప్రత్యేక వస్తువులపై పన్నులు విధించడం వల్ల పెద్ద మొత్తం వస్తువుల ధరలు పెరుగుతాయి. ఉదాహరణకు సైకిళ్ల తయారీకి ఉక్కు పైపులు కావాలి. ఉక్కు తయారీకి ఉక్కు ఫ్యాక్టరీకి ఇనుము మరియు బొగ్గు కావాలి. ఒకవేళ ఇనుముపై ఎక్సైజ్ సుంకం పెరిగితే దాని ప్రభావం సైకిళ్ల ధరపై ఉంటుంది. ఇనుముతో తయారయ్యే వస్తువులన్నింటి ధరలు పెరుగుతాయి. అంతేకాక ఉక్కును తయారు చేయడానికి ఇనుమునే వినియోగిస్తారు కాబట్టి ఉక్కుతో తయారయ్యే వస్తువుల ధరలన్నీ కూడా పెరుగుతాయి. ఈవిధంగా ఇనుముపై పెంచిన పన్ను వివిధ అంశాలపై ప్రభావాన్ని చూపుతుంది.

అందువల్ల మౌలిక ముడిపదార్థాలు, ఇతర కర్మాగారాలలో వినియోగించే వస్తువులు అనగా మధ్యంతర వస్తువులపై అధిక

- పెట్రోల్, డీజిల్ వంటి వాటిని రవాణా వాహనాలకు మోటారు పంపులకు, జనరేటర్ల వంటి వాటికి వినియోగిస్తాం. ఒకవేళ డీజిల్, పెట్రోల్పై పన్ను పెరిగితే ఏమవుతుంది?

పన్నులు విధించడం వలన వాటితో ముడిపడి ఉన్న ఉత్పత్తులపై కూడా ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో ప్రభావం పడుతుంది.

ఉత్పాదన అనంతర వస్తువులు ఒకరి నుండి ఒకరికి (టోకు వ్యాపారస్తులు/ పంపిణీదారులు/ చిల్లర వర్తకులు) తరలించబడతాయి. ఎక్సైజ్ సుంకం వస్తువుల ఉత్పత్తిదారుని నుండి అవి ఉత్పత్తి అయినప్పుడే చెల్లించబడుతుంది. అమ్మకపు పన్ను వస్తువును అమ్మినప్పుడు విధించబడుతుంది. ఇక నుండి మీరు కొనే వస్తువులకు సరైన బిల్లు తీసుకుంటే అందులో విలువ ఆధారిత పన్ను (VAT) కలిసి ఉంటుంది. మీ బిల్లుపై సూచించిన వ్యాట్ చిల్లర వర్తకుడు ప్రభుత్వానికి చెల్లించాల్సిన అమ్మకపు పన్నును సూచిస్తుంది. ఎక్సైజ్ సుంకం మాదిరిగానే చిల్లర వర్తకుడు అమ్మకపు పన్నును వినియోగదారుడిపై వేయడం వల్ల వినియోగదారుడు ఎక్కువ ధర చెల్లించాల్సి వస్తుంది.

పై ఉదాహరణలో టి.వి. యొక్క పన్నులు ధరలో ఎలా కలిశాయో ఒకసారి పట్టికలో పరిశీలిద్దాం.

ఉత్పత్తిదారు యొక్క ఉత్పత్తి వ్యయం, లాభంతో కలిపి	రూ. 10,000
ఎక్సైజ్ సుంకం	1,200
రవాణా ఖర్చు	1,000
చిల్లర వర్తకుని లాభం	1,000
అమ్మకపు పన్ను	1,650
వినియోగదారుని ధర	14,850

అందులోని సంఖ్యలన్నీ రూపాయలలో ఉన్నాయి.

సంపాదించిన లాభాలు, చెల్లించిన పన్నులు వస్తువు వస్తువుకు వేర్వేరుగానే కాకుండా రాష్ట్ర రాష్ట్రానికి వేర్వేరుగా ఉంటాయి.

గుర్తుంచుకోవాల్సిన ముఖ్య విషయమేమంటే చాలా వరకు అన్ని వస్తువుల ధరల్లో పన్ను కలిసే ఉంటుంది. అదేవిధంగా చాలా వరకు సేవలన్నింటిపై పన్ను విధించబడుతుంది కాబట్టి వాటి

అంతిమ/ వినియోగదారుని వెలలో పన్ను కలిసి ఉంటుంది. సేవలపై విధించే పన్నును సేవాపన్ను అంటారు. సేవాపన్నును విధించే కొన్ని సాధారణ సేవలు ఉదాహరణకు స్పీడ్ పోస్ట్, టెలిఫోన్, మొబైల్, హోటళ్లు, ఏ/సీ ప్రధమ శ్రేణి రైల్వే ప్రయాణం.

వస్తువులపై విధించే మరొక ప్రధానమైన పన్ను దిగుమతి సుంకం. ఇతర దేశాల నుండి వస్తువులను దిగుమతి చేసుకున్నప్పుడు దీనిని విధిస్తారు. ఉదాహరణకు ఒక వ్యక్తి విదేశీయానం నుండి తిరిగి వచ్చేటప్పుడు అక్కడి నుండి ఒక కెమెరా తెచ్చాడనుకుందాం. మన దేశంలోని విమానాశ్రయాలలో దానికి దిగుమతి సుంకం చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. చాలా

కర్మాగారాలు వాటికి కావల్సిన యంత్రాలు లేదా ముడి పదార్థాలు ఇతర దేశాల నుండి దిగుమతి చేసుకుంటాయి. వీటికి కూడా దిగుమతి సుంకం చెల్లించాల్సి ఉంటుంది.

- టి.వి. ఉదాహరణలో, దాని ఖరీదులో ఎంత భాగం వినియోగదారుడు పన్నుగా చెల్లిస్తున్నాడు?
- పన్నును పేర్కొన్న కొన్ని బిల్లులను సేకరించండి. కొంతమంది విద్యార్థుల వస్తువులపై పన్ను విధించే బిల్లులను చార్టుపై అంటించండి. మరికొందరు సేవలపై పన్ను విధించే బిల్లుల చార్టును మీ ఉపాధ్యాయుని సహాయంతో రూపొందించండి. ఇంకా ఏమైనా ఇతర రకాల బిల్లులు తారసపడతాయేమో చూడండి.
- ఒకే రకమైన ఉత్పత్తులను తయారు చేసే వారిలో ఒకరు పన్ను ఎగవేసినా మరొక వ్యక్తి కంటే ఏవిధంగా ప్రయోజనం పొందుతాడు?
- ఒకవేళ ఇనుముపై పన్ను పెంచితే దాని ప్రభావం ఇతర ఏ వస్తువులపై ఎలా పడుతుందో ఉదాహరణలివ్వండి.

కర్మాగారాలు వాటికి కావల్సిన యంత్రాలు లేదా ముడి పదార్థాలు ఇతర దేశాల నుండి దిగుమతి చేసుకుంటాయి. వీటికి కూడా దిగుమతి సుంకం చెల్లించాల్సి ఉంటుంది.

పరోక్ష పన్నుగా విలువ ఆధారిత పన్ను

- తార తన యొక్క పాఠశాల కంప్యూటర్ల కోసం సాయిరాం కంప్యూటర్స్ నుండి రెండు హార్డ్ డ్రైవ్లను కొని తెచ్చింది. బిల్లులో విలువ ఆధారిత పన్ను కంటే ముందు రేటు రూ.5,000లు.

దీనికి 5% విలువ ఆధారిత పన్ను రూ.250లు కలిపిన అనంతరం మొత్తం అమ్మకం ధర వ్యాట్తో కలిపి రూ.5,250లు.

- సాజీదా తన ఇంటిలోని ఇన్వర్టర్కై ఒక బ్యాటరీ కొని తెచ్చింది. ఆ దుకాణదారు సాజీదాకు ఇచ్చిన బిల్లు చూపే వివరాలు.
- ప్రీతి తన వంట గ్యాస్ సిలిండర్కు చెల్లించిన బిల్లులో వ్యాట్ లేదు. ఎందుకంటే వంటగ్యాస్కు వ్యాట్ లేదు.

వివరాలు	మొత్తం (రూపాయలలో)
బ్యాటరీ	9,165
VAT 12.5%	1,146
మొత్తం	10,311

గత దశాబ్ద కాలంగా, వస్తువులపై విధించే ఎక్సైజ్ పన్ను, అమ్మకపు పన్నులను క్రమంగా విలువ ఆధారంగానే నిర్ణయిస్తున్నారు. దీన్ని అవగాహన చేసుకోవడానికి కింది ఉదాహరణను పరిశీలిద్దాం.

ఒక బిస్కెట్ తయారీదారు తనకు కావలసిన ముడిసరకులను నమ్మకమైన సరఫరాదారు వద్ద కొంటుంది. అతడు ఆమెకు ఇచ్చే బిల్లు వివరాలు.

పదార్థం	పదార్థాల వెల	పన్ను	బిల్లు మొత్తం
గోధుమలు, పిండి, చక్కెర తదితర ముడి పదార్థాలు	రూ.90	రూ.10	రూ.100

ఇప్పుడు ఆమె రూ.450ల ఖరీదైన బిస్కెట్లను ఉత్పత్తి చేస్తుంది. ఇందులో పదార్థాల ఖరీదు, తన పనివాళ్ల వేతనాలు, కూలీలు, కర్మాగారం, ఆఫీసు అద్దె తదితరాలన్నీ కలుపుకొంది. ఆమె తన లాభాన్ని రూ.50లను కలపగా ఇప్పుడు ఆ ఉత్పత్తి విలువ రూ.500లు. ఆమె ఆ బిస్కెట్లను ఒక పంపిణీదారుకు అమ్ముతుంది. ఉత్పత్తిదారు తన వస్తువులు కర్మాగారం నుండి వెళ్లేటప్పుడు పన్ను చెల్లించాలని గుర్తుంది కదా! ఆ పన్ను రేటు 10% అనుకుందాం. ఇప్పుడు ఆమె ఎంత పన్ను చెల్లించాలి?

పాత విధానాన్ని అనుసరించి బిస్కెట్ ఉత్పత్తిదారు రూ.50 (500లో 10%) ప్రభుత్వానికి పన్ను చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. అంటే మొత్తం మీద ప్రభుత్వం 10+50 పన్ను వసూలు చేస్తుంది. ఈ రూ.10 బిస్కెట్ ఉత్పత్తిదారు ముడి పదార్థాల కొనుగోలు సమయంలో చెల్లించిన పన్ను.

ప్రస్తుత విలువ ఆధారిత పన్ను, విధానాన్ని అనుసరించి ఉత్పత్తిదారులు చేకూర్చిన విలువకు మాత్రమే పన్ను చెల్లిస్తారు. ఉత్పత్తి అయిన బిస్కెట్ల విలువ రూ.500. వాటి తయారీ ముడి పదార్థాల విలువ రూ.100. ఉత్పత్తి విలువ నుండి ముడి పదార్థాల విలువ తీసివేయగా వచ్చినదే చేకూర్చిన విలువ (Value Added). ఈ ఉదాహరణలో రూ.400/- 10% రేటు చొప్పున ఆమె రూ.40/- పన్నుగా చెల్లించాలి. ఇందులో వినియోగించిన ముడి పదార్థాలకు ముందే పన్ను చెల్లించబడింది. కాబట్టి మళ్లీ పన్ను విధించబడదు. ఈ విధానంలో ప్రభుత్వం 10+40=50 రూ. పన్ను మొత్తంపై విధించింది.

విలువ ఆధారిత పన్ను విధానంలో ఉత్పత్తిదారు చెల్లించే పన్ను తక్కువగా ఉంటుంది. ఎందుకంటే ముడి పదార్థాల విలువపై (మళ్లీ) పన్ను చెల్లించాల్సిన అవసరం ఉండదు. కర్మాగారాల్లో ఉత్పాదనా క్రమం ఇతర కర్మాగారాల్లో ఉత్పత్తి చేయబడిన ఎన్నో ఉత్పత్తులపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ పన్ను విధానం (వ్యాట్)లో ముడి పదార్థాలుగా ఉపయోగించే వాటిపై మళ్లీ పన్ను విధించబడదు. అందువల్ల

ఈ పద్ధతిలో ఉత్పత్తులపై మొత్తం మీద పన్ను తక్కువగా (ఒక్కసారి మాత్రమే) విధించబడుతుంది. కాబట్టి ధర అధికంగా పెరగదు.

- విలువ ఆధారిత పన్నులపై మీ అభిప్రాయం ఏమిటి? చర్చించండి.
- పూరించండి:

తార, సాజీదా, ప్రీతిల కొనుగోళ్లపై పన్ను రేట్లుఉన్నాయి. (ఒకే రకమైన/ వేర్వేరు) అలా ఎందుకు ఉన్నాయో తెలుసుకోండి?

వ్యాట్ విధానంతో మరొక ప్రయోజనం ఉంది. ఉత్పత్తిదారులు, వర్తకుల అమ్మకం, కొనుగోలుకు సంబంధించిన లావాదేవీల నమోదులో పారదర్శకత పెంపొందుతుంది. ప్రతి ఒక్కరూ సరైన రికార్డులను నిర్వహించడానికి కొనుగోలు సమయంలో బిల్లులను అడుగుతారు. ఎందుకంటే ముడిసరుకులపై ఇది వరకే పన్ను చెల్లించామని వాటి ద్వారానే తెలియజేయవచ్చు. పన్నుల శాఖ, అధికారులు

కొనుగోలుదారులు, అమ్మకందారుల రికార్డులను పోల్చి చూడటానికి అవకాశం ఉంది. కాబట్టి సాధారణంగా జరిగే పన్ను ఎగవేత కష్ట సాధ్యమవుతుంది.

ప్రత్యక్ష పన్నులు

మనం కొనే, వినియోగించే వస్తువులు, సేవలకు పన్నులు చెల్లిస్తాం. ఉత్పత్తిదారులు పన్నులను ఏవిధంగా కలిపి అంతిమ ధర, వినియోగదారుడు చెల్లించే ధర నిర్ణయిస్తారో మనం తెలుసుకున్నాం. వస్తువుల యొక్క వివిధ ఉత్పత్తి దశల్లో, అమ్మకాలపై ప్రతి స్థాయిలో ప్రభుత్వానికి పన్నులు చెల్లిస్తారు. ఏది ఏమైనా, మొత్తం పన్ను అంతిమంగా వినియోగదారునిపై పడుతుంది. కాకపోతే వినియోగదారులు పరోక్షంగా చెల్లిస్తారు.

వీటితోపాటు, వ్యక్తుల ఆదాయాలపై లేక కంపెనీలు, వ్యాపారాల్లో ఆర్జించే లాభాలపై నేరుగా విధించబడే పన్నులు ప్రత్యక్ష పన్నులు. వీటిని వ్యక్తులు లేదా వ్యాపార సంస్థలు ప్రత్యక్షంగా ప్రభుత్వానికి చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. కాబట్టి వీటిని ప్రత్యక్ష పన్నులు అంటారు.

ప్రత్యక్ష పన్నులలో రెండు ముఖ్యమైనవి- ఆదాయపు పన్ను, కార్పొరేట్ పన్ను.

కర్మాగారాలను లేదా వ్యాపారాలను నిర్వహించే సంస్థలు పన్నులు చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. కంపెనీలు, వ్యాపార సంస్థలు వస్తువులు, సేవలను డబ్బుకు విక్రయిస్తాయి. వచ్చిన ఆదాయంలో ఖర్చులన్నీ (ముడి పదార్థాలు, సేవలు వంటివి) తీసివేయగా మిగిలినది ఆ కంపెనీ లేదా కర్మాగారం యొక్క లాభం. ఈ లాభంపై నిబంధనలను అనుసరించి పన్ను చెల్లించవలసి ఉంటుంది.

వ్యక్తుల యొక్క వ్యక్తిగత ఆదాయంపై ఆదాయపు పన్ను విధించబడుతుంది. వ్యక్తిగత ఆదాయాలకు, కూలీలు, వేతనాలు, పంచన వంటి వివిధ రకాల వనరులుంటాయి. వ్యక్తులు బ్యాంకు నగదు నిల్వలపై వడ్డీని ఆర్జిస్తారు. కొందరు భవనాల వంటి ఆస్తులపై అద్దెను ఆర్జిస్తారు. వీటన్నింటినీ ఆదాయాలుగానే పరిగణిస్తారు. కాబట్టి వీరు కూడా పన్ను చెల్లించవలసి ఉంటుంది. ఆదాయపు పన్నును కొంత పరిమితిని మించి ఆర్జించే వారికే విధిస్తారు. ఈ పన్నును ఆర్జించిన ఆదాయంలో పరిమితి పోగా మిగిలిన దానిలో కొంత శాతం విధిస్తారు. ఎక్కువ ఆదాయాన్ని సంపాదించే వారు వారి ఆదాయాన్ని అనుసరించి ఎక్కువ నిష్పత్తిలో పన్ను చెల్లించాల్సి ఉంటుంది.

ఆదాయంపై పన్ను విధించడంలో సరైన విధానమేది?

1. ప్రతి ఒక్కరూ సమాన మొత్తాలను పన్నుగా చెల్లించడం సరైన విధానమని మీరు భావించి ఉంటారు. కింద పేర్కొన్న ముగ్గురు వ్యక్తులను గమనించండి.

వ్యక్తి	పని	నెలలో సంపాదించినవి (రూ.లలో)	నెలకు చెల్లించాల్సిన నిర్దిష్ట పన్ను (రూ.లలో)
జ్యోతి	రోజువారీ కూలీ	1500	50
ఆసిఫ్	పాఠశాల ఉపాధ్యాయుడు	8,000	50
నితీష్	వ్యాపారవేత్త	30,000	50

పై ముగ్గురిలో ప్రతి ఒక్కరూ సమాన మొత్తం (రూ. 50) పన్ను చెల్లించే విధానం వాస్తవంగా సరైనదా? జ్యోతి తన ఆదాయంతో కనీసం తన పిల్లల్ని కూడా సరిగా పోషించలేదు. ఆమె కూడా అదే మొత్తంలో పన్ను చెల్లించడం సరైనదేనా?

2. ప్రతి ఒక్కరు తమ ఆదాయంలో కొంత మొత్తం పన్నుగా చెల్లించడం సరైన విధానమని భావిస్తున్నారు కదా! ఉదాహరణకు ప్రతి ఒక్కరు 10% పన్ను చెల్లించాల్సి ఉంటే ఎంత చెల్లించాలో కనుక్కోండి.

వ్యక్తి	నెలలో సంపాదించినవి	10% పన్ను రూపాయలలో
జ్యోతి	1500	
ఆసిఫ్	8,000	
నితీష్	30,000	

ఇది సరైనదా? అయినప్పటికీ జ్యోతికి జీవించడానికి చాలినంత సరిపోదు. ఆసిఫ్ కు తన ఇల్లు మరమ్మతులు చేయించడానికి సరిపడా డబ్బు కలిగి ఉండకపోవచ్చు. కానీ నితీష్ 20% పన్ను చెల్లించినా తన కనీసం అవసరాలకు పెద్ద మొత్తంలో డబ్బు ఉంటుంది.

3. పన్నుల విధానాన్ని సరిచేయడానికి మరింత సరైన పద్ధతిని ఇప్పుడు మీరు చెప్పగలుగుతారు. కొంత పరిమితిని ఉదాహరణకు నెలకు రూ. 7,000లకు మించి సంపాదించే వారే పన్ను చెల్లించాలి. బాగా ఆర్జించేవారు వారి ఆదాయాల నుండి ఎక్కువ నిష్పత్తిలో పన్ను చెల్లించాలని కూడా మీరు చెప్పగలుగుతారు.

మీరు సంపాదిస్తే	మీరు చెల్లించే పన్ను
7000లు కన్నా తక్కువ	0%
7001 నుండి 15000ల వరకు	10%
15,001 నుండి 25,000ల వరకు	20%
25,000ల కన్నా ఎక్కువ	30%

కింది వారిలో ఒక్కొక్కరు ఎంత పన్ను చెల్లించాలో లెక్కించండి.

వ్యక్తి	నెలలో సంపాదించినవి (రూ.లలో)	నెలకు చెల్లించాల్సిన పన్ను (రూ.లలో)
జ్యోతి	1,000	
ఆసిఫ్	6,000	
నితీష్	20,000	

ఇది సరైనదేనా?

పన్నుల విధింపులో సరైన విధానం

ఏ రకమైన విధానాన్ని అనుసరిస్తున్నామనేది సమాజంలోని విలువలపై ఆధారపడి ఉంటుంది. కొందరికి లక్షల కొద్దీ ఆస్తులుండగా, మరికొందరికి తినడానికి కూడా చాలినంత లేకపోవడం సరైనది కాదని చాలా సమాజాలు భావిస్తున్నాయి. ప్రభుత్వం ధనవంతులకు ఎక్కువ పన్నులను, పేదలకు కనీస పన్నులను విధించాలి లేదా పేదలకు మినహాయింపునివ్వాలి. సమాజం అంతా ఆకాంక్షిస్తే పన్ను రూపంలో సేకరించిన మొత్తాలలో పేదలకు మరిన్ని అవకాశాలు కల్పించి వారి ఆదాయ స్థాయిలను పెంపొందించి జీవన ప్రమాణాలను మెరుగుపరచాలి. పేదవారి ఆదాయాలు పెరిగితే పన్నులు కూడా ఎక్కువగా వసూలు అవుతాయనే విషయాన్ని గమనించండి. ప్రపంచంలోని చాలా దేశాల్లో ఉదాహరణలో చూపిన జ్యోతి, ఆసిఫ్, నిటీవ్ల మాదిరిగా ప్రభుత్వాలు ఎక్కువ ఆదాయం ఉన్నవారికి ఎక్కువ రేటుతో పన్నులు విధిస్తున్నాయి. ఆదాయ పన్ను చట్టాలను సరించి, ఎక్కువ ఆదాయం ఉన్నవారు ఎక్కువ భాగాన్ని పన్నుగా చెల్లించాలి. తక్కువ ఆదాయం ఉన్నవారికి తక్కువ పన్నులు, మెరుగైన స్థితి ఉన్నవారి ఆదాయంలో కొంత శాతం పన్నుగా చెల్లించాలి. ప్రత్యక్ష పన్నులు ప్రాధాన్యత సంతరించుకున్నా మన దేశంలో గత విభాగంలో చదివిన మాదిరిగా వస్తువులు, సేవలపై విధించే పరోక్ష పన్నుయే ప్రధాన వనరు. ప్రతి ఒక్కరూ ధనవంతులైనా, పేదవారైనా వస్తువులను కొన్నప్పుడు ఒకేవిధమైన పన్ను చెల్లించాలి. ఇది పేదవారికి కొంత మనస్థాపం కలిగిస్తుంది.

వస్తువులు, సేవలపై పన్ను విధించి విధానంలో ధనికులు, పేదల మధ్య వ్యత్యాసం చూపడం కష్టమైన పని. అయినప్పటికీ కొన్ని వస్తువుల విషయంలో అవకాశం ఉంది. ఉదాహరణకు ధాన్యాలు, పప్పులు, కూరగాయలు, గుడ్డలు, కిరోసిన్, వంటనూనెలు, వంటగ్యాస్ వంటి అత్యవసర వస్తువులు ధనవంతులైనా, పేదవారైనా ప్రతి ఒక్కరూ కొంటారు. కానీ పేదలు వారి మొత్తం ఆదాయాన్ని దాదాపు వీటికే వినియోగించాల్సి ఉంటుంది. మరికొన్ని వస్తువులు, సేవలు ధనవంతులు మాత్రమే కొనేవి: కార్లు, ల్యాప్ టాప్ లు, ఎయిర్ కండిషనర్లు, హోటళ్లలో విందు భోజనాల వంటి విలాసాలు పేదవారికి అందుబాటులోకి రావడం చాలా కష్టం. అందువలన ధనికులు, పేదల మధ్య పన్ను విధానంలో వ్యత్యాసానికై అందరూ వినియోగించే అత్యవసర వస్తువులపై పన్ను విధించక విలాస వస్తువులు, సేవలపైన పన్ను విధించాలి (నేడు విలాస వస్తువులు, సేవలుగా పరిగణించినవి, జీవన ప్రమాణాలు మెరుగైనకొలది కనీస అవసరాలుగా భావించబడే విషయాన్ని గుర్తుంచుకోవాలి).

చాలా మంది ఈ విలాస వస్తు సేవలను వినియోగించే స్థాయిలో లేకపోవడం వల్ల వీటిపై మాత్రమే పన్నులు విధించడం వల్ల ప్రభుత్వానికి ఆశించిన మేరకు ఆదాయం లేకపోవడం ఒక సమస్య.

వస్తువులు, సేవలపై పన్ను విధానంలో మరొక విషయాన్ని కూడా ప్రభుత్వం పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. ప్రజలు ప్రత్యక్షంగా వినియోగించని వస్తువులు, సేవలు ఉదాహరణకు డీజిల్, ఉక్కు, అల్యూమినియం, యంత్రాలు, ట్రక్కులు, టైర్ల వంటివి ఎన్నో ఉన్నాయి. ఇవి ఏ ప్రదేశాల్లో వినియోగిస్తారో ఊహించండి. పరిశ్రమలు, కర్మాగారాలు, వాణిజ్యాల్లో వినియోగిస్తారు. వీటిని ప్రజలు ప్రత్యక్షంగా కొని వినియోగించరు.

ఉక్కు డీజిల్ వంటి పైన పేర్కొన్న వస్తువుల ధరలు పెరిగినపుడు వాటి ఉత్పత్తుల లేదా రవాణా చార్జీల ధరలు కూడా పెరుగుతాయి. ధాన్యం లేదా దుస్తులు కొనుక్కునే పేదలు కూడా స్టీలు, డీజిల్ వంటి వాటిపై విధించే పన్ను భారాన్ని భరించాల్సి వస్తుంది. అలాంటి వాటిపై పన్ను పెంచినపుడు చాలా ఇతర వస్తువుల ధరలు పెరుగుతాయని మనం తరచూ వింటుంటాం.

పెట్రోల్, డీజిల్ ధరల పెరుగుదలే మిగతా అన్ని ధరలూ పెంచే విధంగా చేసింది. ఉదా: పండ్లు, కూరగాయలు, పప్పులు, ఇతర ఆహార వస్తువుల కొరకు ఎక్కువ ఖర్చు అవుతుంది.

అందువల్లనే ప్రతి సంవత్సరం అందరినీ వేధించే ప్రశ్న - ఏ పన్ను ఎక్కువ పెంచాలి? ఏ వస్తువులపై పన్ను సులభంగా వసూలు చేయవచ్చు, కానీ విలాస వస్తువులు తప్ప మిగతా వస్తువులపై మిగతా వస్తువుల పన్ను పెరుగుదల పేదలపై ఎక్కువ ప్రభావాన్ని చూపుతుంది. పన్నుల విధింపు, వసూలు ప్రజల జీవితాలపై బలమైన ప్రభావాన్ని చూపుతాయి. ఎక్కువ ఆదాయం ఉన్న వారిపై ఎక్కువ శాతం పన్ను విధింపు సరైనదిగా భావింపబడుతుంది. కానీ పన్నుల వలన వచ్చే ఆదాయం పెద్ద మొత్తంలో అయ్యే ప్రభుత్వ ఖర్చులకు సరిపోవడం లేదు. ఏ బడ్జెట్ అయినా ఈ విషయాలన్నింటినీ పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి. అందుకే బడ్జెట్ ప్రవేశపెట్టే కాలం ప్రతి ఒక్కరికీ ఎంతో ముఖ్యమైనది.

పన్నులు వసూలు, ఎగవేత

ప్రభుత్వం వివిధ రకాల పన్నుల నుండి ఆదాయం పొందుతుంది. ఒక్కొక్క రకమైన పన్ను నుండి ఎంత డబ్బు సమకూర్చుకోవాలనేది నిర్ణయించుకోవాలి. ఇందుకోసం ఈ కింది వాటిని పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి. ఎంత మంది ప్రజలు చెల్లించాలి. ఏ పన్నులను సులభంగా వసూలు చేయవచ్చు. ఇవి ధనికులను, పేదలను ఎలా ప్రభావితం చేస్తాయి, ప్రజలు ఈ పన్నులను చెల్లిస్తారా లేక ఎగవేస్తారా అనేది దీనికి సంబంధించిన ఒక ప్రశ్న.

మన దేశంలో ఎక్కువ మంది ప్రజలు వ్యవసాయం మీద ఆధారపడి ఉన్నారని మీకు తెలుసు. వారిలో చాలా మంది చిన్న సన్నకారు రైతులు. ఎక్కువ ఆదాయాలను కలిగిన రైతులు కూడా కొద్ది మంది ఉన్నారు. ఏది ఏమైనా వ్యవసాయపు ఆదాయం మొత్తాన్ని పన్ను నుండి మినహాయించారు. అలాగే దేశంలో ఎక్కువ భాగం ప్రజలు వర్తకం లేదా చిన్న దుకాణాలను నడపటం లేదా శ్రమను అందించడం ద్వారా చాలా తక్కువ ఆదాయాన్ని సంపాదిస్తున్నారు. ఈ ప్రజల ఆదాయం

- ప్రభుత్వం విధించే ప్రధానమైన పన్నుల గురించి మనం చదివాం. ఇచ్చిన సమాచారంతో కింది పట్టికను పూరించండి. ఆదాయం పన్ను 12%, కార్పొరేట్ పన్ను 24%, దిగుమతి సుంకం 10%, ఎక్సైజ్ పన్ను 16%, సేవాపన్ను 5%, అమ్మకపు పన్ను 23%, ఇతర పరోక్ష పన్నులు 10%.

ప్రభుత్వంచే వసూలు చేయబడే పన్నులు:

పన్నులు	మొత్తం పన్ను యొక్క శాతం
ప్రత్యక్ష పన్నులు	36%
పరోక్ష పన్నులు	
మొత్తం పన్నులు	100%

1. ఏ రకమైన పన్నులు ప్రభుత్వానికి ఎక్కువ ఆదాయాన్ని సమకూరుస్తున్నాయి?
 2. క్రాంతికి సంవత్సరానికి రూ. 1,75,000ల ఆదాయం ఉంది. అతడు రూపాయలు రూ. 3000 పన్ను చెల్లించాలి. కమలేష్ వార్షిక ఆదాయం 3,00,000 రూపాయలు. అతడు రూ. 5,500 ఆదాయం పన్ను చెల్లించాలి.
- ఎవరు ఎక్కువ ఆదాయపు పన్ను చెల్లిస్తున్నారు?
 - ఎవరు ఆదాయంలో ఎక్కువ భాగాన్ని పన్నుగా చెల్లించాలి?
 - ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో ఎక్కువ ఆదాయం ఉన్నవారు చెల్లించే పన్ను వారి ఆదాయంలో _____ (తక్కువ/ ఎక్కువ/ సమానం) భాగం.

ఆదాయపు పన్ను పరిమితికి లోబడి ఉంది. దీనితో ఆదాయపు పన్ను చెల్లించే మొత్తం ప్రజల శాతం తక్కువగా ఉంది.

జనాభా అధికంగా ఉన్నప్పటికీ పన్నులు చెల్లించే జనాభా శాతం తక్కువగా ఉండటం వలన, నిర్ణీత సంఖ్యలో ప్రజల నుండి పన్నులను వసూలు చేయగలిగేలా పన్నులు విధించబడాలి. ఉదాహరణకు 1997 సంవత్సరంలో 114 లక్షల మంది ఆదాయాలు, ఆదాయపు పన్నులోకి లెక్కించడం జరిగింది. వారు దేశంలో వివిధ ప్రాంతాలలో నివసిస్తున్నారు. ఆదాయపు పన్ను వసూలు చేయడం అంత సులభం కాదు. ఎన్నో అడ్డంకులు ఉంటాయి. చాలా మంది ప్రజలు తమ మొత్తం ఆదాయాలను వెల్లడించరు లేదా వాస్తవంగా ఉన్నదాని కంటే తక్కువగా చూపుతారు. ఈ ఆదాయాన్ని పైకి కనబడకుండా దాచి పెడతారు. దీనినే నల్లధనం (Black Money) అంటారు.

చాలా మంది ఫ్యాక్టరీ యజమానులు, వడ్డీ వ్యాపారులు, వర్తకుల వంటి వారు తక్కువ ఆదాయాలను చాలా సులభంగా చూపగలరు. ఎవరికైతే నెలసరి జీతాలు చెల్లిస్తామో వారి ఆదాయాలను సులభంగా లెక్కించవచ్చు. వారు జీతాలను ఎక్కడ నుండి పొందుతారో అక్కడి నుండే వారి ఆదాయం నుండి పన్నులను ప్రత్యక్షంగా మినహాయింపు చేస్తారు. కానీ జీతాలు పొందేవారిలో చాలా మందికి ఇతర ఆదాయ వనరులు కూడా ఉంటాయి. కానీ వాటిని దాచి ఉంచుతారు. ఇలాంటి వ్యక్తులు వారొక పనివారైనా, అధికారులైనా, మంత్రులైనా, గుమస్తాలైనా తరచుగా తమ ఆదాయాలను సరిగా వెల్లడించడం లేదు. ఎందుకంటే వ్యవసాయ ఆదాయాల మీద పన్ను లేకపోవడం వల్ల చాలా మంది తన ఆదాయాన్ని భూమి నుండి వస్తున్న ఆదాయంగా చూపుతున్నారు. తద్వారా పన్నును ఎగవేస్తున్నారు.

అనేక మంది పన్ను ఎగవేతదారులు, నల్లధనం కలవారు తమ ఆదాయానికి పన్ను చెల్లించవలసి ఉన్నప్పటికీ ఆ ఆదాయాన్ని పైకి కనబడకుండా ఉంచి, పన్ను చెల్లించకపోవడం వలన నల్లధనం రోజురోజుకూ పెరిగిపోతోంది. ఈవిధంగా దాచిన నల్లధనాన్ని పట్టుకోవడానికి ఆదాయపు పన్ను శాఖ వారు చాలా మంది వ్యక్తులు, ప్రదేశాల మీద దాడులు జరుపుతున్నారు. ఈ శాఖ ప్రజలు తమ వ్యక్తిగత పన్నులను చెల్లించేందుకు పన్ను చెల్లింపు విధానాలను మరింత సులభతరం చేస్తుంది. ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేస్తున్నా ప్రజలు తమ ఆదాయపు పన్ను చెల్లించడం లేదు లేదా వారు చెల్లించవలసిన దానికన్నా తక్కువ చెల్లిస్తున్నారు.

మరొకవైపు వస్తువుల మీద విధించే పన్నులను చాలా తక్కువ చోట్ల నుండి వసూలు చేస్తారు. కాబట్టి వీటిని సులభంగా వసూలు చేయవచ్చు. ఎక్సైజ్ సుంకాలను ఫ్యాక్టరీల నుండి వసూలు చేస్తారు. కస్టమ్స్ సుంకాలను అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయాలు, నౌకాశ్రయాల నుండి, అమ్మకం పన్నును వ్యాపారులు, దుకాణ నిర్వాహకుల నుండి వసూలు చేస్తారు. ప్రజలు చెల్లించే ఆదాయపు పన్నుతో పోలిస్తే, ప్రభుత్వానికి ఈ ఫ్యాక్టరీల, షాపుల రికార్డులను ఒక సరైన పంథాలో పెట్టడం సులువుగా ఉంటుంది.

ఇక్కడ కూడా కొందరు వాస్తవంగా జరిగిన ఉత్పత్తి కన్నా తక్కువ ఉత్పత్తి జరిగినట్లు చూపి పన్ను నుండి తప్పించుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. అమ్మకపు పన్ను పెద్ద మొత్తంగా ఎగవేయబడుతుంది. కొంత మంది వ్యాపారులు బిల్లులు సరిగ్గా ఇవ్వకుండా లేదా వాస్తవంగా అయిన వాటికంటే తక్కువ అమ్మకాలు జరిగినట్లుగా వారి అధికారిక రిజిస్టర్లలో నమోదు చేస్తున్నారు. ఈ పాఠంలో మనం చూసిన వ్యాట్ అనేది వస్తువుల, సేవల మీద పన్నుల ఎగవేతను తగ్గించడానికి ఉద్దేశించినది.

కీలకపదాలు

1. వార్షిక బడ్జెట్
2. నల్లధనం
3. విలువ ఆధారిత పన్ను
4. కార్పోరేట్ పన్ను
5. ప్రత్యక్ష పన్ను
6. పరోక్ష పన్ను
7. ఆదాయ పన్ను

మీ అభ్యసనాన్ని మెరుగుపరచుకోండి

1. ప్రభుత్వానికి బడ్జెట్ అవసరం ఏమిటి? బడ్జెట్ పన్నుల గురించి ఎందుకు మాట్లాడుతుంది?
2. ఆదాయపు పన్ను, ఎక్సైజ్ సుంకానికి మధ్య వ్యత్యాసాలు ఏమిటి?
3. కింది వానిని జతపరచండి:

అ. ఎక్సైజ్ సుంకం	ఎ) వ్యక్తుల వార్షిక ఆదాయంపై విధించేది
ఆ. అమ్మకపు పన్ను	బి) వ్యాపార, వాణిజ్య సంస్థల వార్షిక లాభాలపై విధించేది
ఇ. కస్టమ్స్ పన్ను	సి) వస్తువు తయారీ లేదా ఉత్పత్తి మీద విధించేది
ఈ. ఆదాయపు పన్ను	డి) వస్తువుల అమ్మకం జరిగినపుడు విధించేది
ఉ. కార్పోరేట్ పన్ను	ఇ) విదేశాల నుండి వస్తువులు తీసుకురావడంపై విధించేది
4. ఉక్కు, అగ్గిపెట్టెలు, గడియారాలు, వస్త్రం, ఇనుము వీటిలో వేటి మీద పన్నులు పెరిగితే అవి ఇతర వస్తువుల ధరలను ఎక్కువ ప్రభావితం చేస్తాయి? ఎందుకు?
5. సాధారణ ఆహార పదార్థాలైన ధాన్యం, పప్పులు, నూనెలను ప్రతి ఒక్కరూ ఉపయోగిస్తారు. ఈ వస్తువుల మీద పన్నులు విధించడం పేదవారి మీద చాలా ప్రభావం చూపుతుందని ఎలా చెప్పవచ్చు.
6. నలుగురు స్నేహితులు కలిసి ఒక ఇంటిని అద్దెకు తీసుకొని ఆ అద్దెను నలుగురు కలిసి చెల్లిద్దామనుకున్నారు. అద్దె నెలకు రూ.2000.
 - వారి మధ్య ఆ అద్దె ఎలా పంచబడుతుంది?
 - వారిలో ఇద్దరు నెలకు రూ.3000, మరో ఇద్దరు రూ.7000లు సంపాదిస్తున్నారని మనకు ముందే తెలుసు. ఈ వ్యయాన్ని వేరొక రకంగా వాటాలు వేస్తే, వారిలో ఒక్కొక్కరు అనుభవించే బాధ ఒకేవిధంగా ఉంటుందా?
 - అద్దె పంపకం ఎలా ఉంటే బాగుంటుందని నీవు భావిస్తున్నావు? ఎందుకు?
7. ఆదాయాలపై లేదా వస్తువులపై పన్ను, ఈ రెండింటిలో ధనికులు, పేదల మీద ఏది ఎక్కువ ప్రభావితం చూపుతుంది? కారణాలతో వివరించండి.
8. వ్యూట్ వస్తువులపై పన్ను ఎగవేతను ఏవిధంగా తగ్గిస్తుంది?
9. ఎక్సైజ్ సుంకానికి, కస్టమ్స్ సుంకానికి మధ్య గల వ్యత్యాసాలేమిటి?
10. ఇటీవలి కాలంలో బస్సు చార్జీలు ఒక్కసారిగా పెరిగాయో? అయితే దానికి గల కారణాలు తెలుసుకోండి.
11. 'ప్రత్యక్ష పన్నులు' అనే పేరాను చదివి కింది ప్రశ్నకు సమాధానం రాయండి.

ఎక్కువ ఆదాయం సంపాదించేవారు ఎక్కువ పన్నును ఎందుకు చెల్లించాలి?

ప్రాజెక్టు

కొన్ని సబ్బులు, టూత్ పేస్ట్లు, టాబ్లెట్స్ ఫ్రిప్ లేదా ఎం.ఆర్.పి రాసి ఉన్న కొన్ని వస్తువులను సేకరించి వాటి మీద రాసి ఉన్న ధరను, వాటిని అమ్ముతున్న ధరలను గురించి చర్చించండి. చిల్లర వర్తకుడు పొందుతున్న లాభాల గురించి మాట్లాడండి.